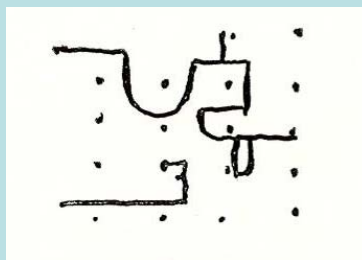

TŘI PROSTOROVÉ PLÁNY

Volný plán

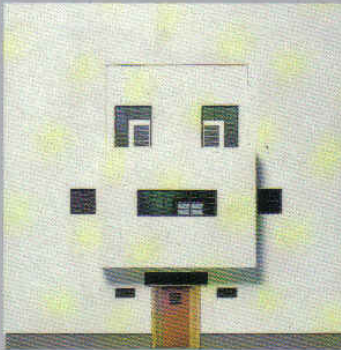
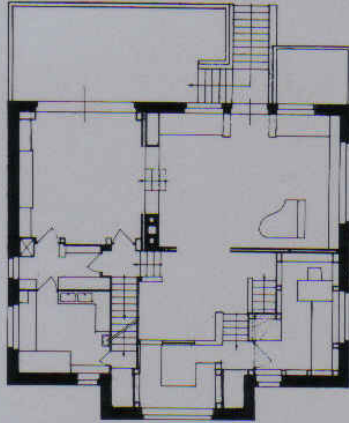
/doc. Michaela Brožová pro NS 1, 2018/

Přednáška navazuje na dvě předchozí části o *Strukturálním plánu*, reprezentovaném dílem L. Khana a o *Raumplanu* A. Loose.

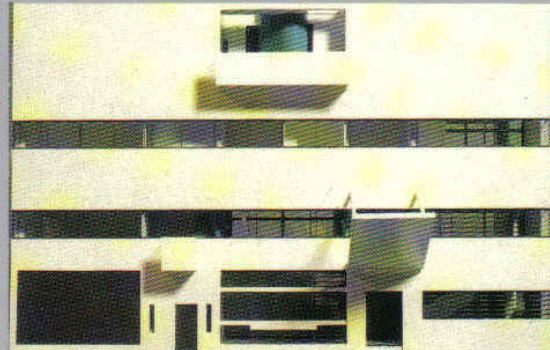
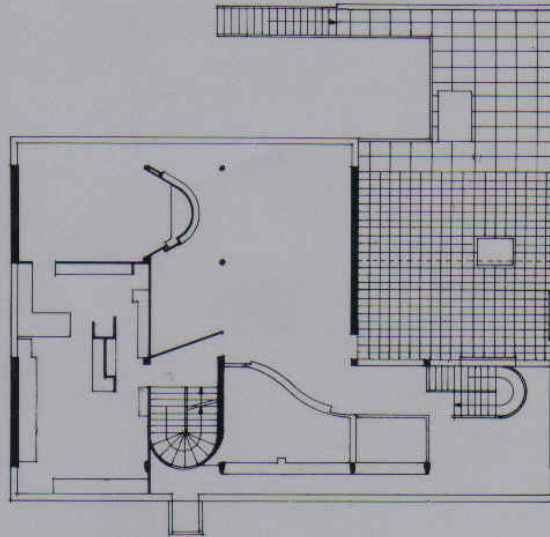
Volný plán (z fr. *Plan libre*) je třetím z hlavních prostorových konceptů 20. století: představuje největší průlom do historické architektury, neboť se v něm zcela odděluje nosná konstrukce (*super-konstrukce*) od konstrukcí vymezujících prostor, které naopak ztrácejí nosnou funkci (příčky). Toto oddělení umožňuje velmi svobodné tvarování prostoru pro člověka, již zcela nezávislém na *super-konstrukci* domu.

Hlavním představitelem *Volného plánu* je švýcarský architekt Le Corbusier, který tuto prostorovou koncepci formuloval 5 postuláty (*5 bodů moderní architektury*). Ve svém díle LC pracoval s principy *Volného plánu* především v tzv. *bílém období* (20.-30. léta 20. století), v pozdější tvorbě tento prostorový koncept kombinoval.

ADOLF LOOS

LE CORBUSIER

Titulní strana knihy srovnávající Raumplan a Volný plán
Raumplan versus Plan Libre (Adolf Loos and Le Corbusier, 1919–1930),
editor: Max Risselada, Delft University Press, 1988

LE CORBUSIER (1887-1965)

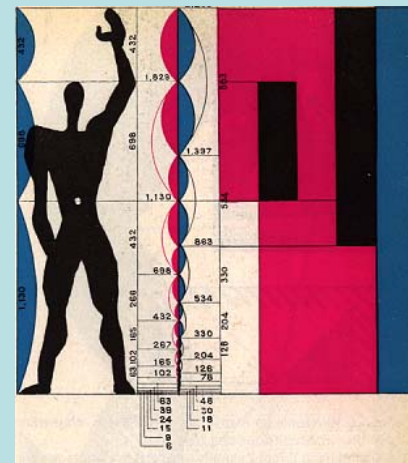
(Charles-Eduard Jeanneret)

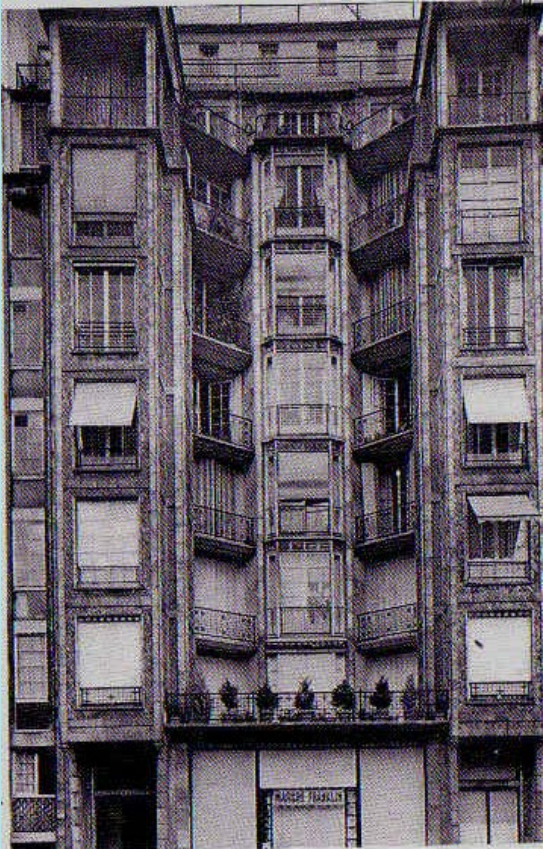

- 1887** La Chaux-de-Fonds, CH
- 1900** École des Arts Décoratifs
- 1907-11** cesty po střední a jihovýchodní Evropě
- 1917** stěhuje se do Paříže
- 1918** Amédée Ozenfant, estetika purismu
- 1920** revue L'Esprit Nouveau,
- 1921** atelier na Sèvres 35, Pierre Jeanneret
- 1928** Moskva, CIAM
- 1928** setkání v La Sarraz
- 1929** Jižní Amerika
- 1933** Athénská charta
- 1951** Čándígarh, Indie
- +1965** 27. 8., Camp Ferrat

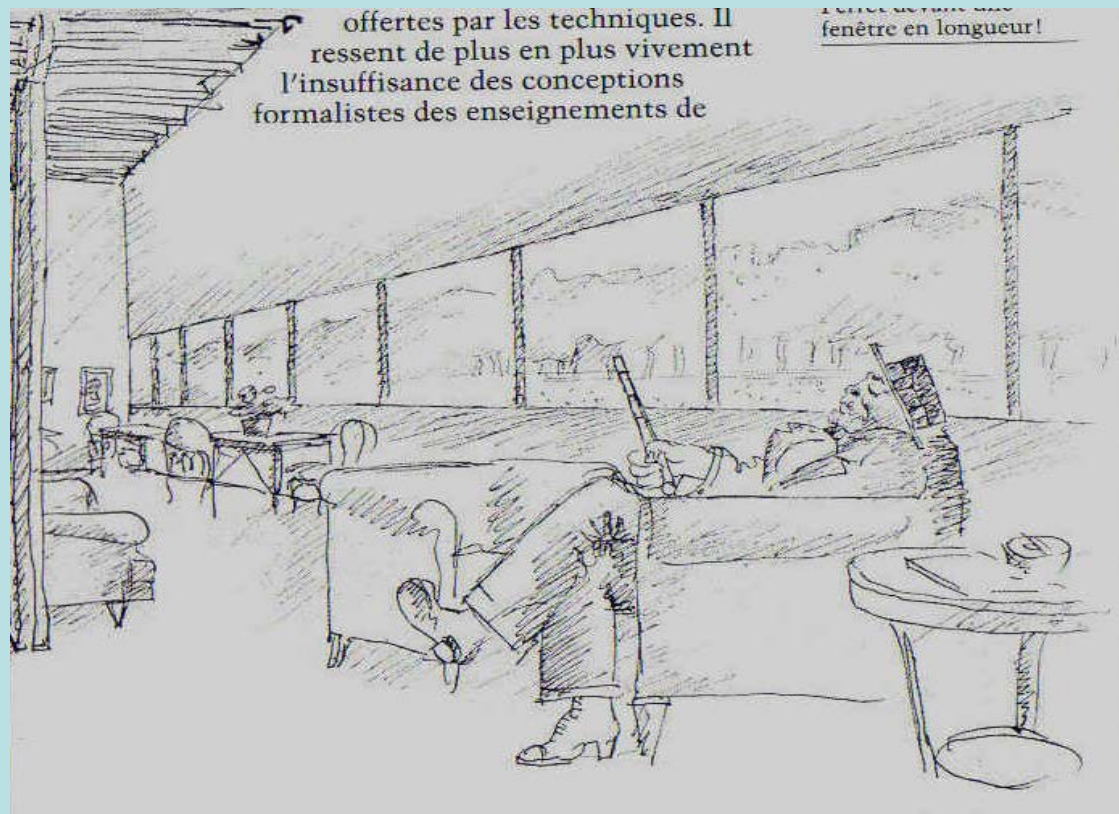
Dílo Le Corbusiera představuje široký záběr do všech architektonických a výtvarných disciplín. Paralelně psal a publikoval, vydával vlastní časopis. Své projekty a teoretické úvahy představil v osmi svazkovém díle *Oeuvre Complete*, které sám vydal ještě během svého života.

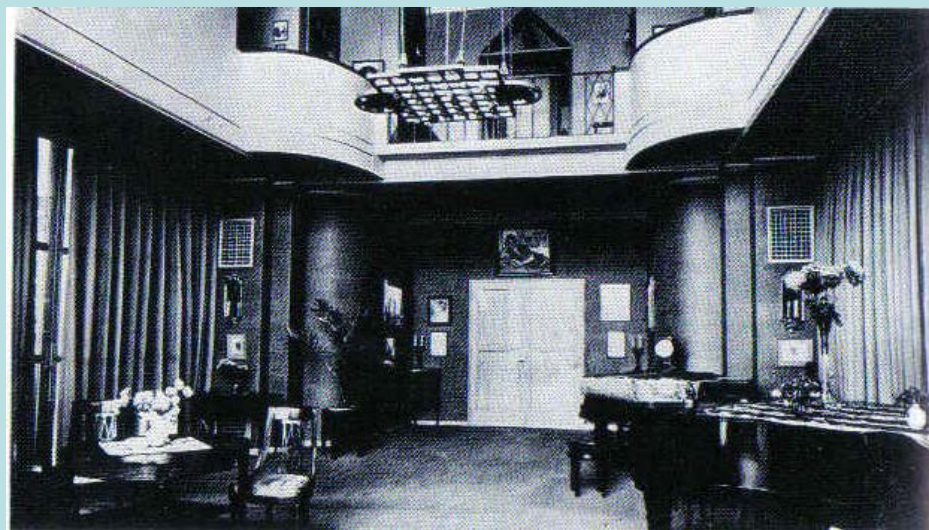
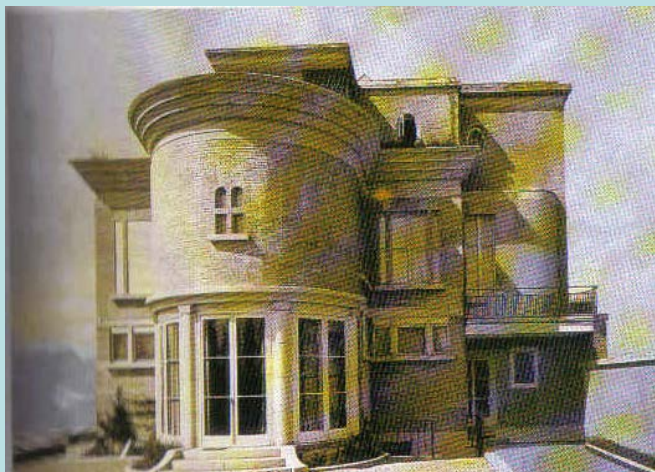
ARCHITEKTONICKÝ VÝVOJ

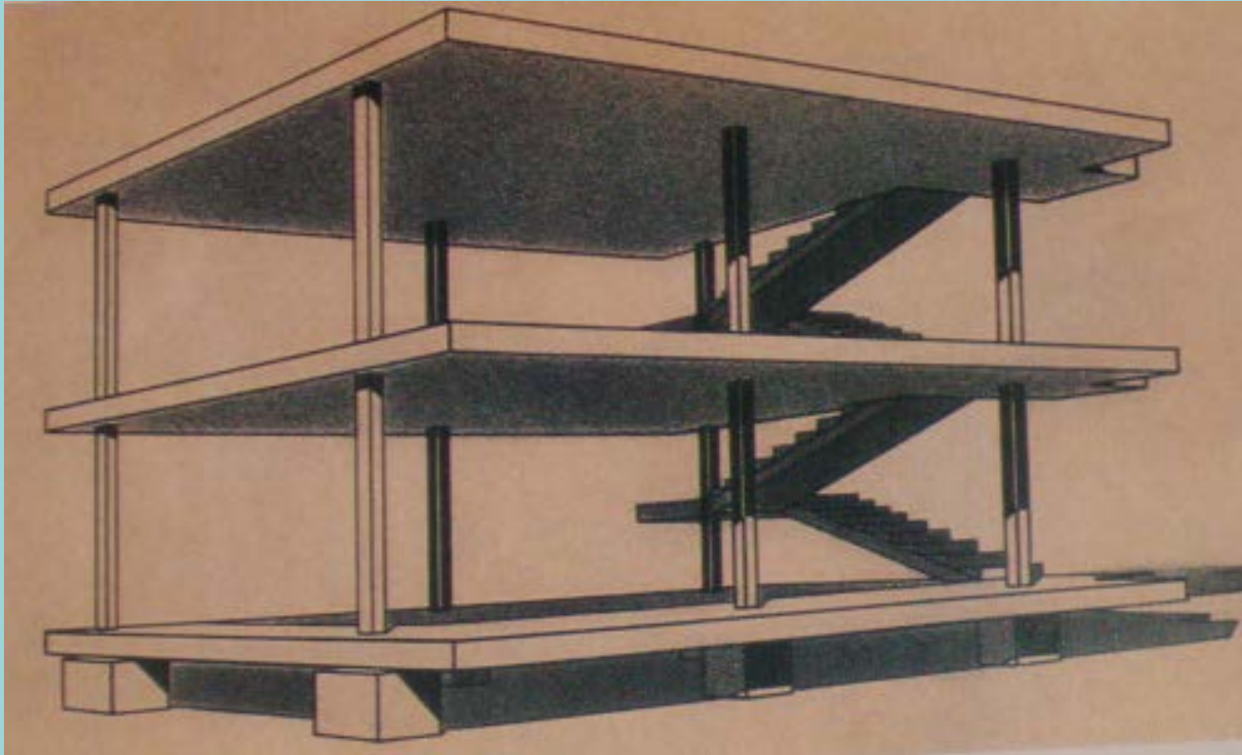
LC a bratři Perretové: Důležitou etapou LC profesní formace byla stáž v ateliéru bratří Perretů – průkopníků železového betonu. Přestože stavební inženýři používali železový beton již od poloviny 19. století, architekti byli k tomuto materiálu velmi zdrženliví. V roce 1903 realizovali bratři Perretové obytný dům ve Franklinově ulici v Paříži, jednu z prvních staveb s železobetonovým skeletem. Přestože jsou na fasádě použity ornamentální panely s květinovým dekorem, projevuje se zde velmi silně vzájemná vazba sloupů a trámů

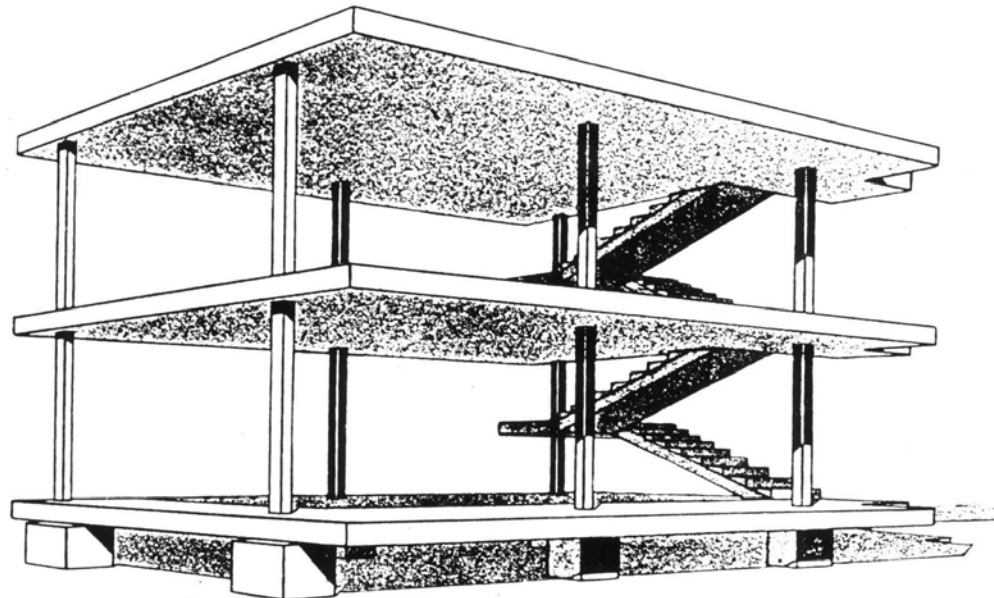
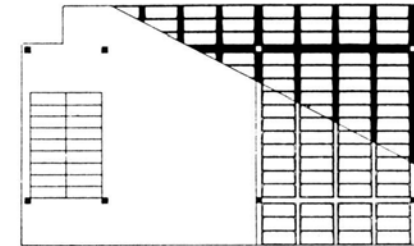
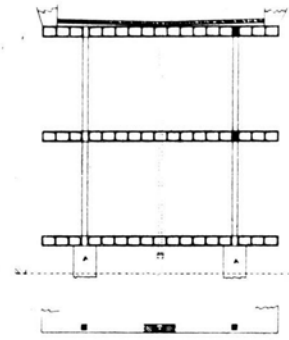
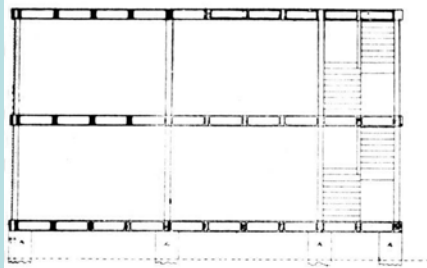
Rozdíl mezi Mistrem Augustem Perretem a LC byl mimo jiné také v koncepci okna: zatímco Auguste Perret používal i ve svých železobetonových stavbách okno ve formátu na výšku a osvětloval tak i zadní části místnosti, LC preferoval pásové horizontální okno s panoramatickým výhledem a osvětlením rohů místnosti. Na skice z roku 1921 LC usadil A. Perreta před pásové panoramatické okno – v té době ještě nerealizované.

Vila Schwob (1916): jedna z prvních samostatných realizací LC z železového betonu. Ještě vykazuje tradiční členění domu (např. použití stupňovité římsy), ale inovativní přístup se kromě konstrukce projevuje i v použití jednoduchých geometrických forem (hranol, válec), nebo proskleného parteru. Průčelí domu komponuje důsledným užíváním *regulačních linií* (rovnoběžky vedené pod stejným úhlem, které dávají stejné proporce všem oknům, dveřím, až po nejmenší detaily).

Dom-ino (1915): Návrhem systému, z lat. *Domus* (dům) a *Inovation* (vynalézat), železobetonovým skeletem (6 sloupů na patkách a 3 desky propojené schodištěm), reagoval LC v roce 1915 na velký nedostatek bydlení po 1. světové válce. Prefabrikovaný systém měl umožňovat masovou produkci.

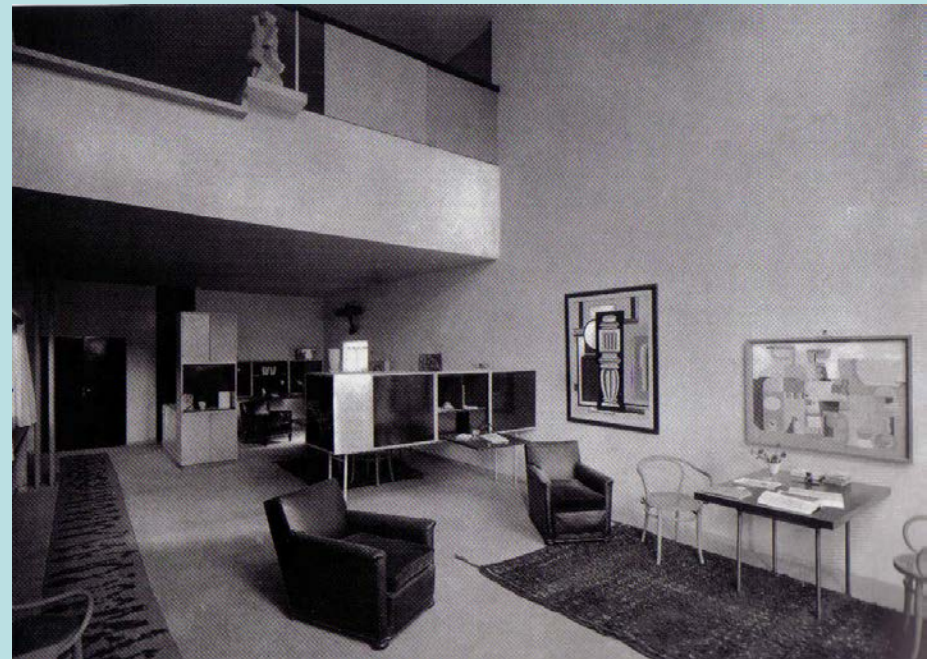

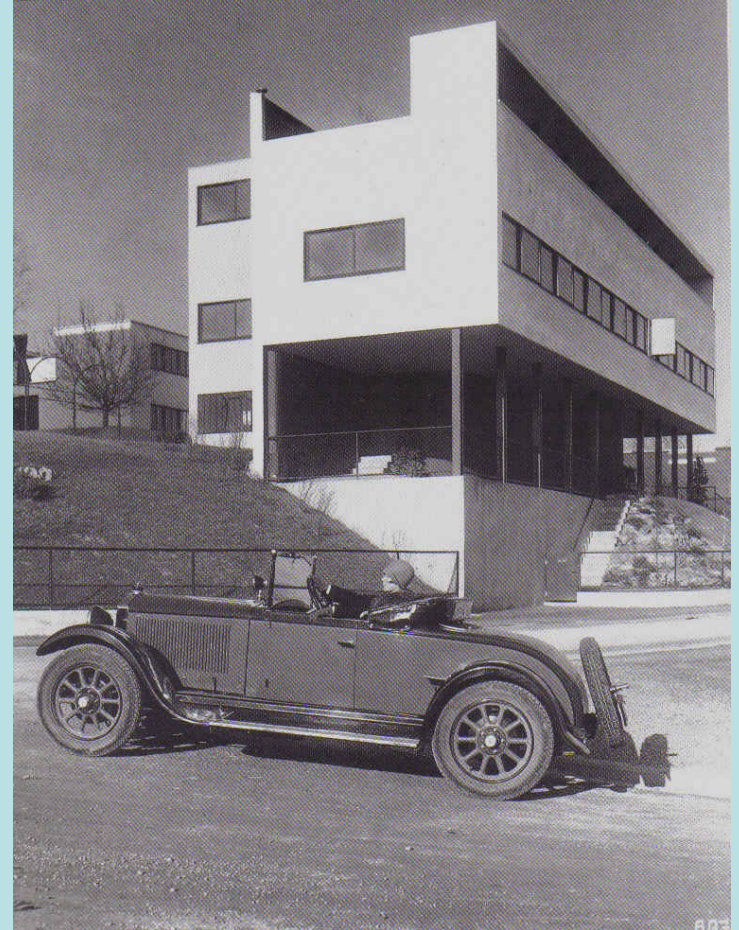
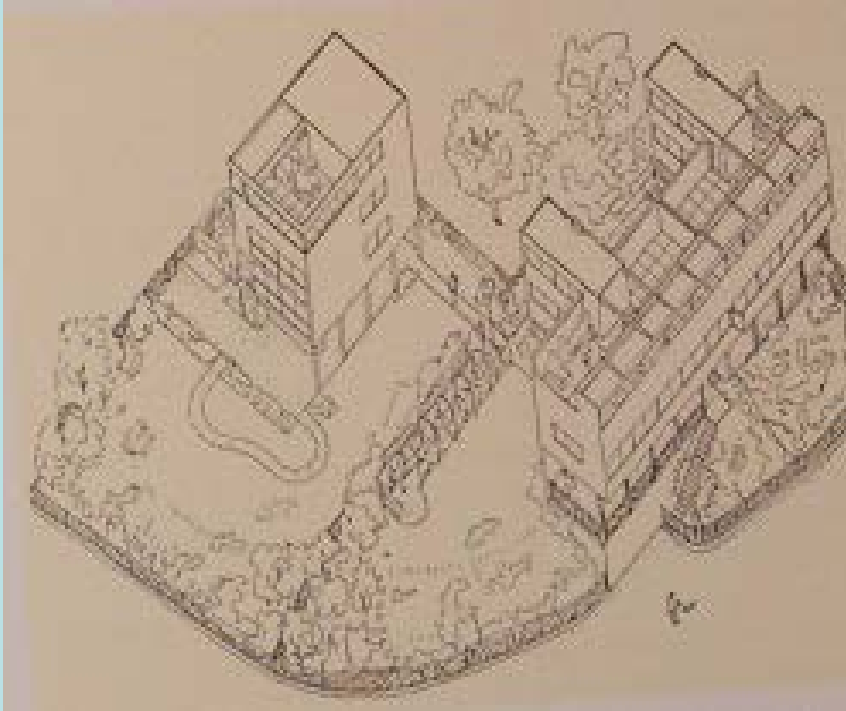
Citrohan, model, 1922: podle LC – *dům pojatý jako auto* (zadní část motor – servisní prostory, přední část – obývací kabina): pravidelný hranol na pilotech, přízemí uvolněno pro cirkulaci, dvojitá výška obývacího prostoru se skleněnou stěnou a předsunutou terasou. Inspirací byl pro LC zřejmě typ pařížských malířských ateliérů s dvojitou výškou stropu. Typ Citrohan byl použit v mnoha dalších realizacích obytných domů, které LC realizoval ve 20.-30. letech 20. století.

**Pavillon l'Esprit Nouveau,
Výstava dekorativního umění
Paříž, 1925:**

Výstavní pavilon ukazuje nové principy bydlení: LC použil princip vložené galerie, která zvyšuje obytný prostor a dává mu při stejných půdorysných rozměrech luxusní vzdušnosti.

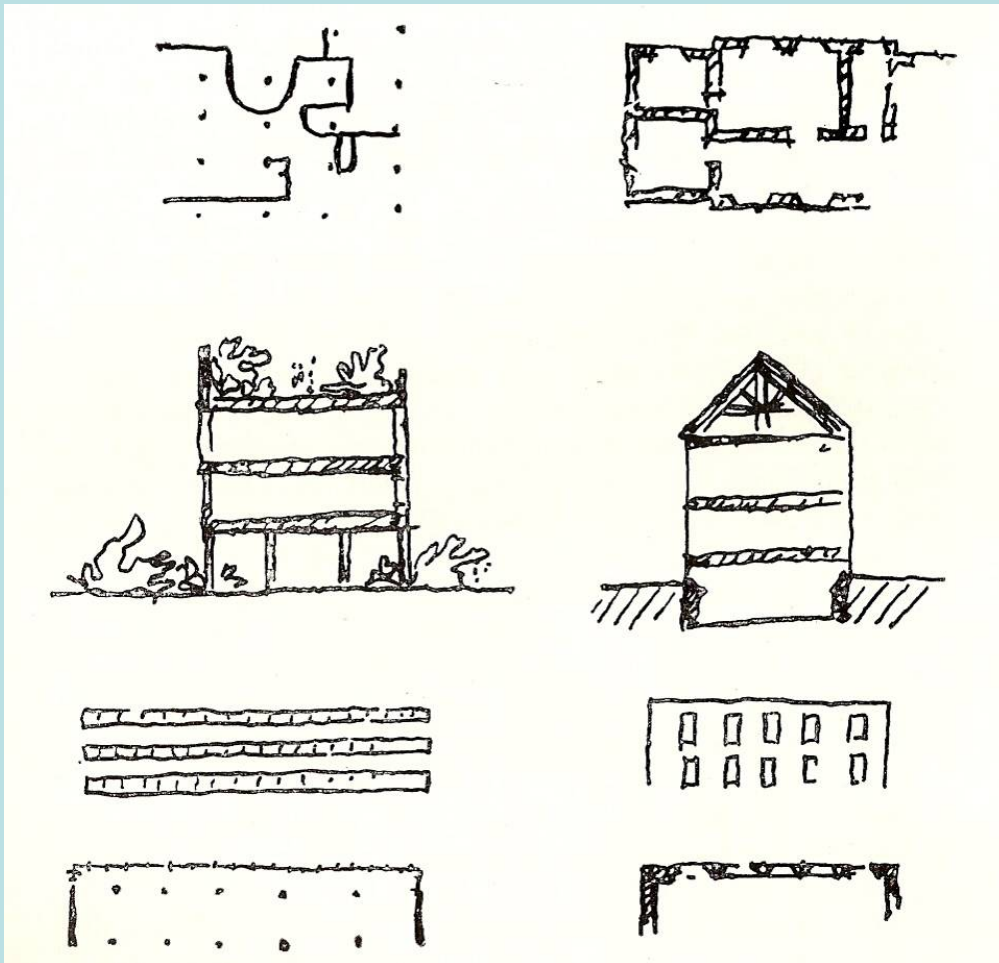
Na fasádě se toto řešení projevuje velkoplošnou prosklenou stěnou.

Weissenhof (1927): Na výstavě moderního bydlení v zahradní čtvrti Stuttgartu, realizoval LC obytnou skupinu, ve které manifestoval principy nového bydlení: obytný prostor na pilotech, pásové okno a střešní terasa.

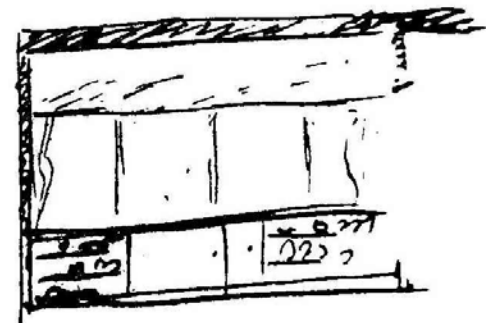
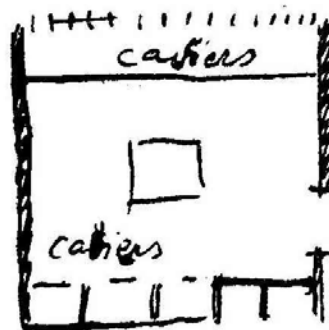
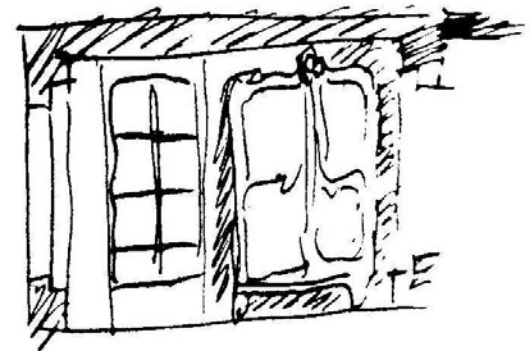
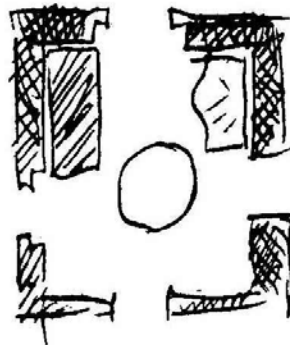
Pět bodů nové architektury
formuloval LC v katalogu k
výstavě ve Weissenhofu,
1927:

1. Volný plán
2. Dům na sloupech
3. Zahrada na střeše
4. Pásové okno
5. Volná fasáda

V dnešní době již nechápeme *5 bodů* moderní architektury v negativním protikladu k historické architektuře, jak zobrazil LC, ale vnímáme jako rozdílné principy stejně hodnotných prostorových plánů – *volného a strukturálního*.

Moderní interiér:

LC skica, na které srovnává fyzické a psychické zahlcení historického interiéru (centrální dispozice, těžký nábytek), se vzdušností a funkční uspořádaností moderního interiéru (asymetricky řešené otvory, pásové okno, vestavěný nábytek).

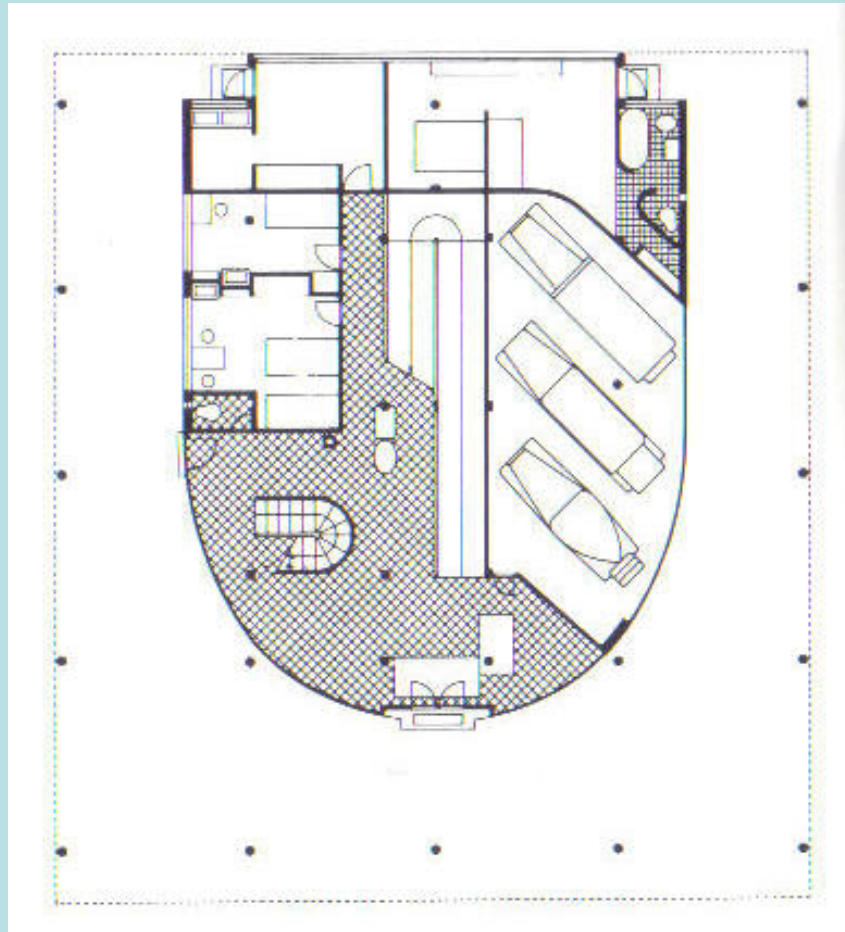
Volný plán LC používal především v realizacích ve 20. až 30. létech 20. století.

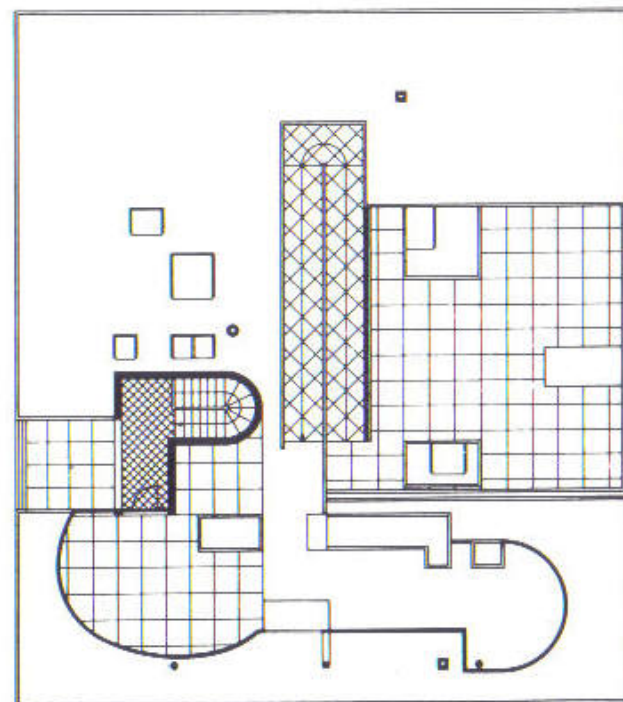
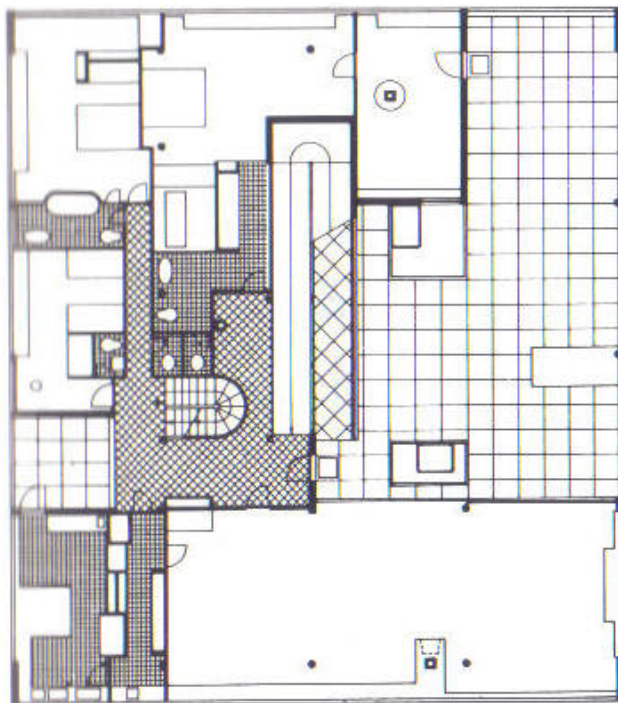

Villa Savoye, Poissy, 1929-31 - příklad použití *Volného plánu*

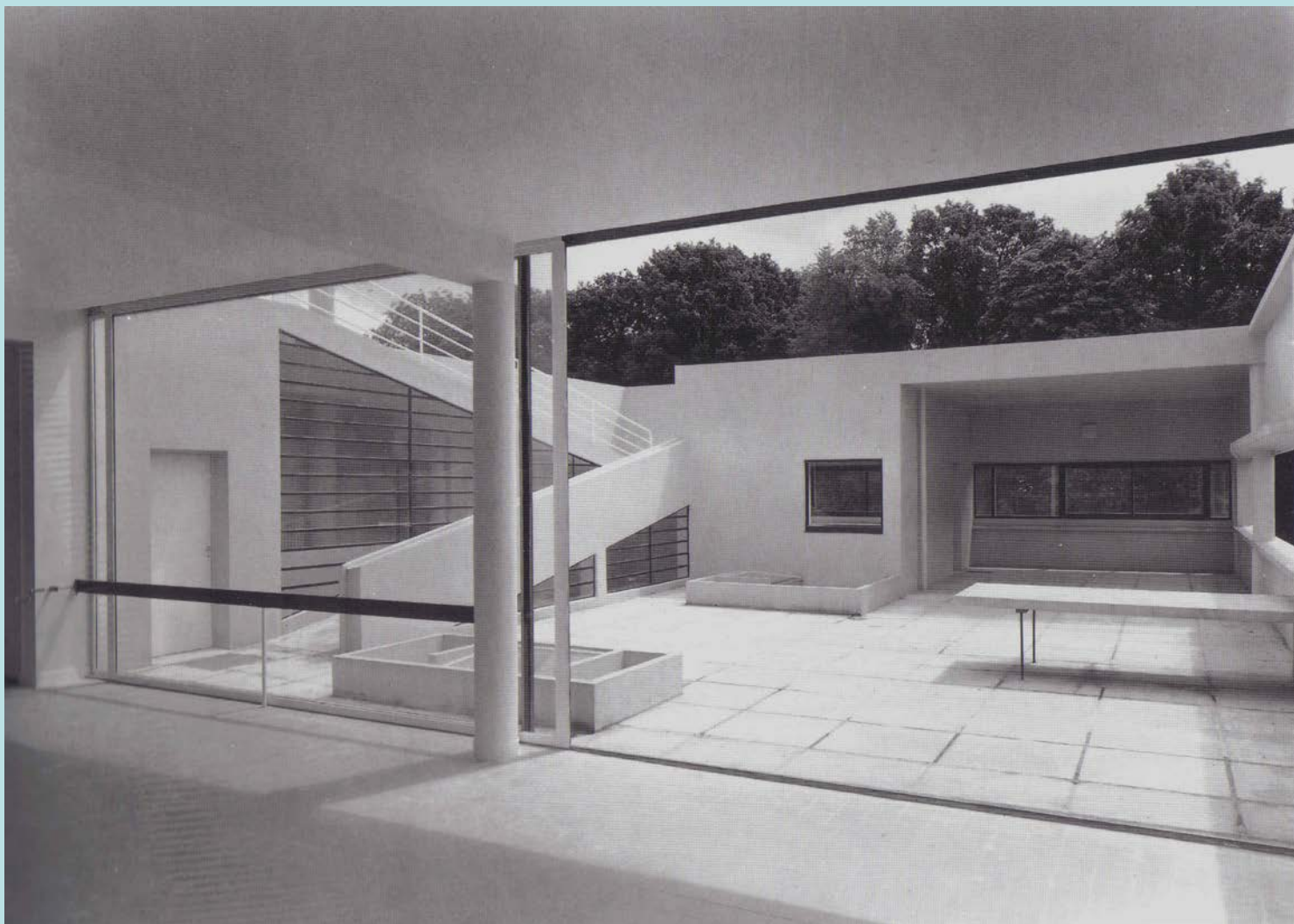
Přízemí – systém sloupů nosné konstrukce je nezávislý na vstupním prostoru a servisních prostorách vily (*dům na pilotech*). V ose vstupu je umístěná rampa procházející celým domem (*promenade architecturale*) a obslužné schodiště).

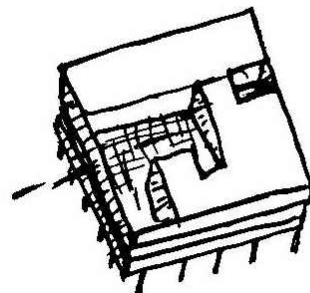
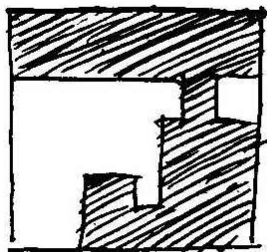
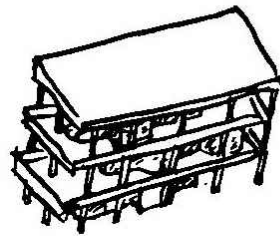
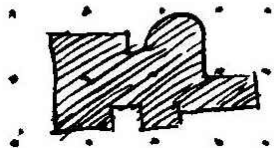
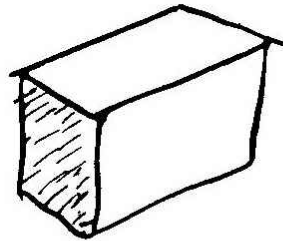
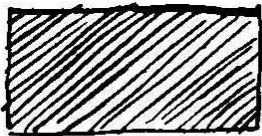
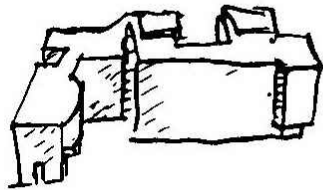
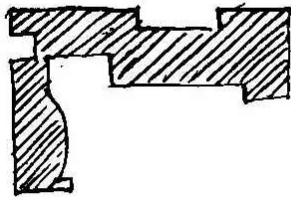

První patro: obývací část s ložnicemi propojené terasou (vlevo)
Obytná střecha s komponovanými výhledy (vpravo)

Pohled na obytnou terasu v patře s rampou vedoucí na střechu.

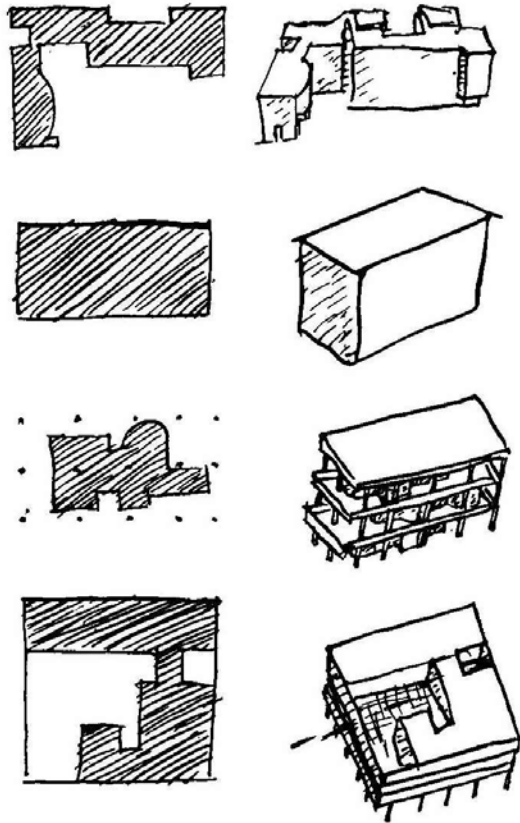
Čtyři kompozice (1929) vztah mezi půdorysem, konstrukčním systémem a arch. formou

1. na dvou horních kresbách je půdorys a axonometrie **volně tvarované** vily La Roche- Jeanneret, 1923/24,

2. na druhé dvojici je **jednoduchý blok** vily Stein de Monzie, 1926/27,

3. třetí dvojice ukazuje **skeletový systém Dom-ino**, 1915

4. úplně dole vila Savoye 1926/29 – vnější **kubická forma** zvednutá **na pilotech** uvnitř **bohatě tvarovaná**.

La Roche-Jeanneret, 1923/24

Stein de Monzie, 1926/27

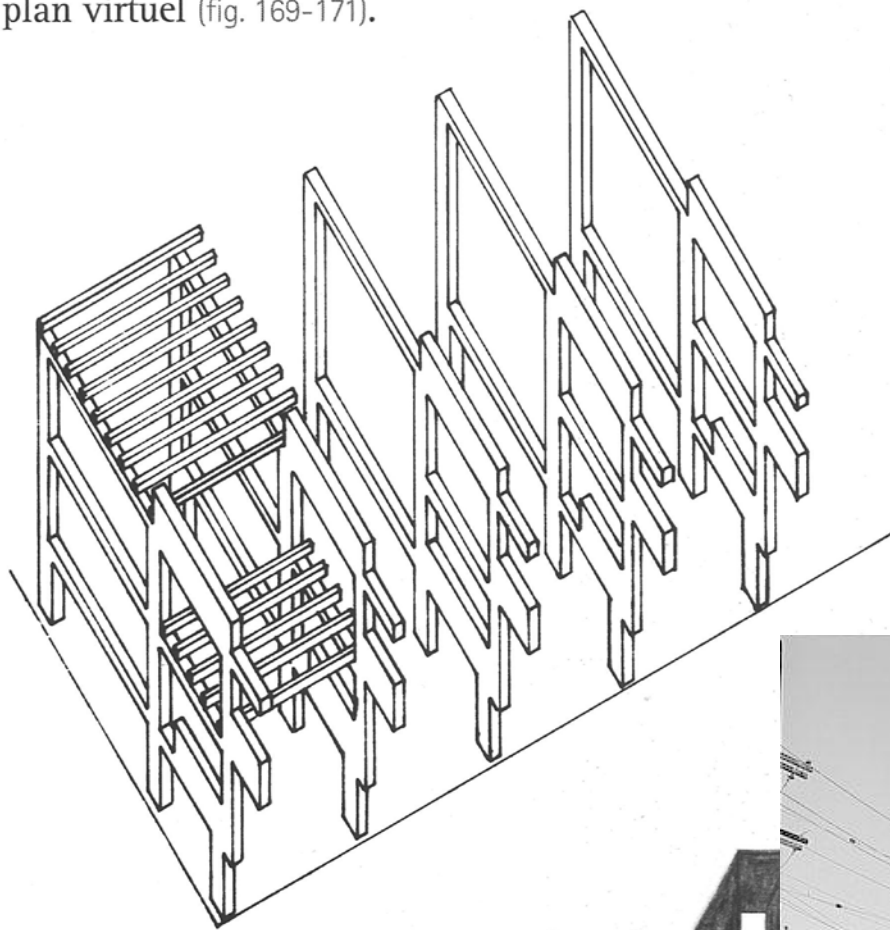
Savoye 1926/29

Architektonická procházka / fr. *promenade architecturale*

LC zavádí tento pojem, kterým vysvětluje vnímání architektury pohybem, např. z různých úrovní obytného prostoru spojených rampou.

Villa duplex La Roche. Jeanneret, Paris-Auteuil, 1923

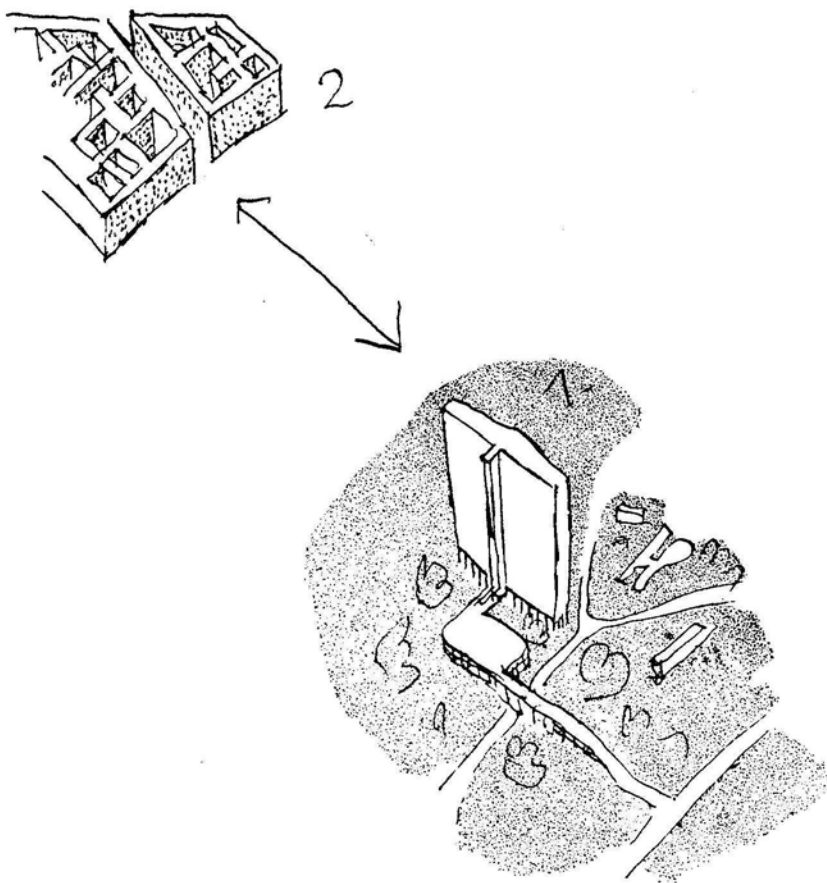

Volný plán vytvořený paralelními zdmi,

Axonometrie Lovell Beach
House, Rudolf Schindler,
1925

a)

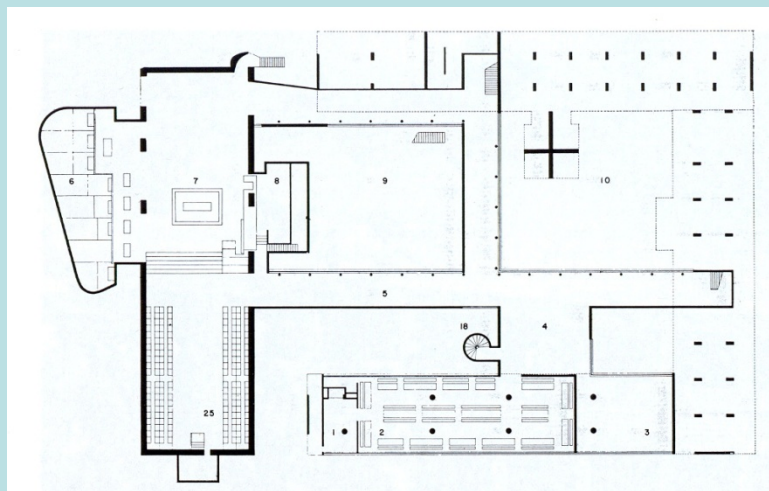

Volný plán představuje prostorový koncept podle 5 bodů nové architektury formulovaných LC. Zde - na kresbě LC - se *Volný plán* promítá do urbanistického funkcionalistického konceptu, který nahrazuje tradiční blokovou zástavbu solitérními domy v zeleni, navrženými podle zásad „nové architektury“.

Principy funkcionalistického urbanismu, formulované v Athénské chartě, byly bohužel silně devalvovány při hromadné výstavbě ve 2. polovině 20. století.

Příklady pozdějších realizací LC: superkonstrukce s částečným využitím principů volného plánu

**Obytný dům
/Maison d'habitation/**

Firminy, 1965

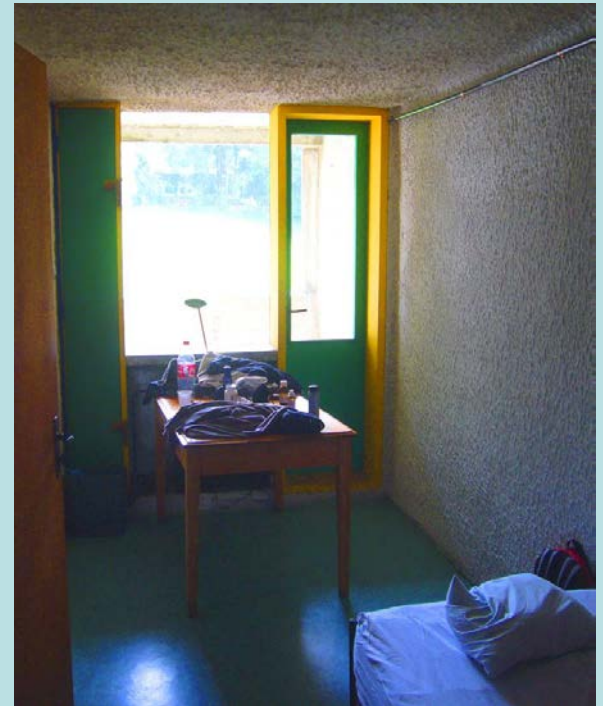

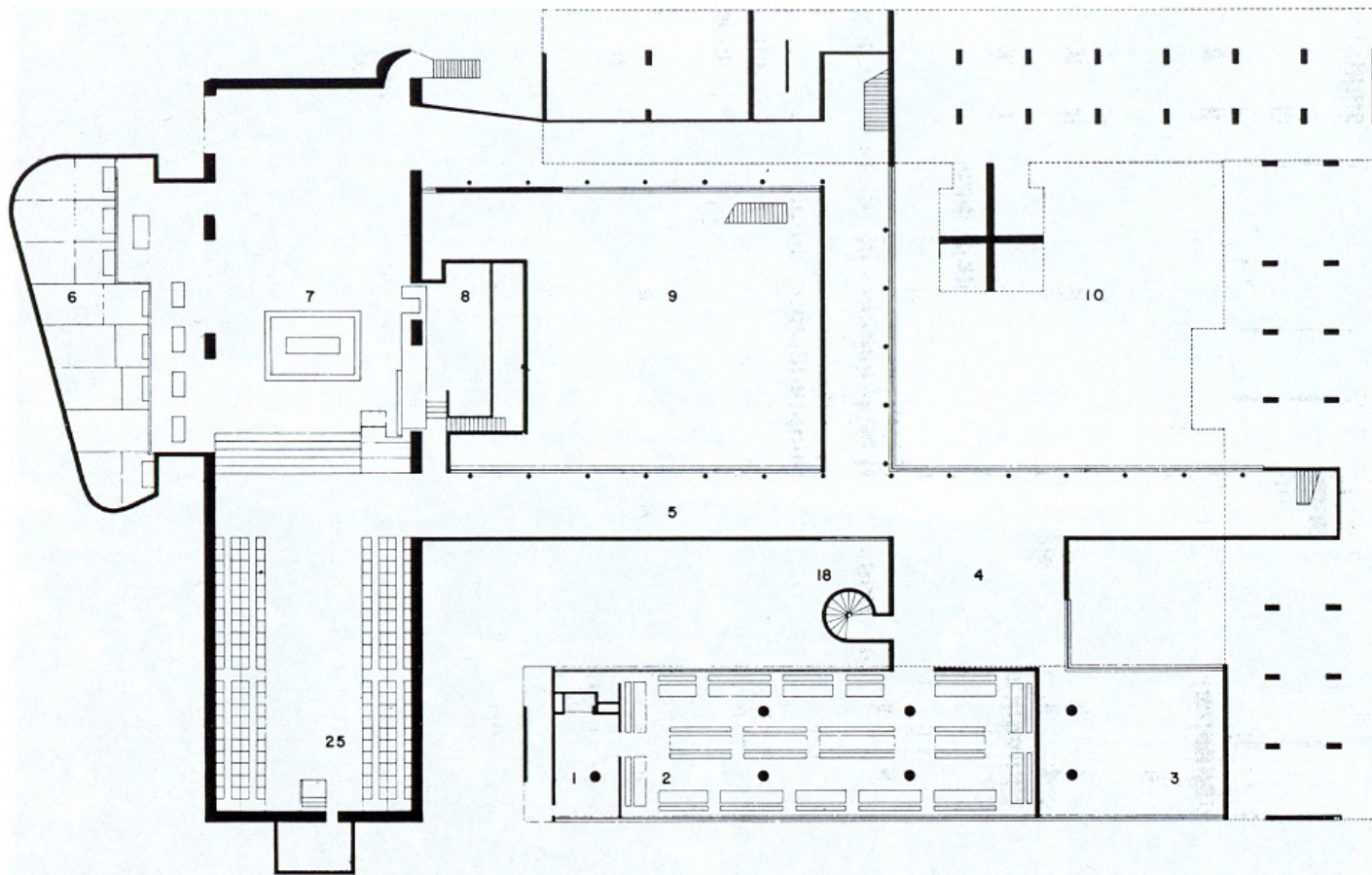

Mateřská školka na střeše obytného domu, spojení rampou, Firminy

Klášter v La Tourette (1965)

*„Architekt uspořádává formy, a tak uskutečňuje řád, který je čistým
výtvorem jeho ducha: prostřednictvím forem se intenzívně dotýká
našich smyslů a vyvolává výtvarné cítění. Prostřednictvím vztahů, které
vytváří, probouzí v nás hluboké rezonance, dává nám míru řádu, který
cítíme jako shodu s řádem světa a jež pociťujeme jako krásu.“*

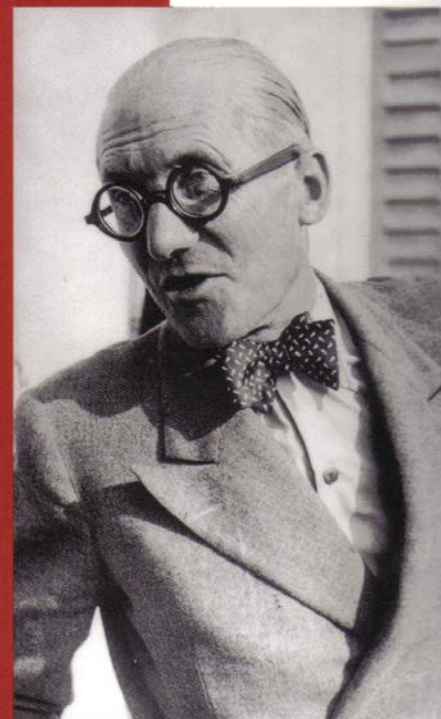
LC Za novou architekturu

tonne par l'hétérogénéité de sa création : peintre
lence et la solitude de l'atelier, architecte l'après-
nille fois sollicité, mais aussi poète, théoricien,
... il est en réalité un artiste
versel.

sculptures, émaux, tapisseries,
s et urbanisme ne sont pour
manifestation créatrice, vouée
u phénomène visuel ». Par ses
partager l'essence de sa pensée
pplication d'une synthèse des
nonie l'homme et son espace,
nos.

ulpteurs seuls,
l'architectes seuls.
que s'accomplit
ne", au service de la poésie. »

Le Corbusier

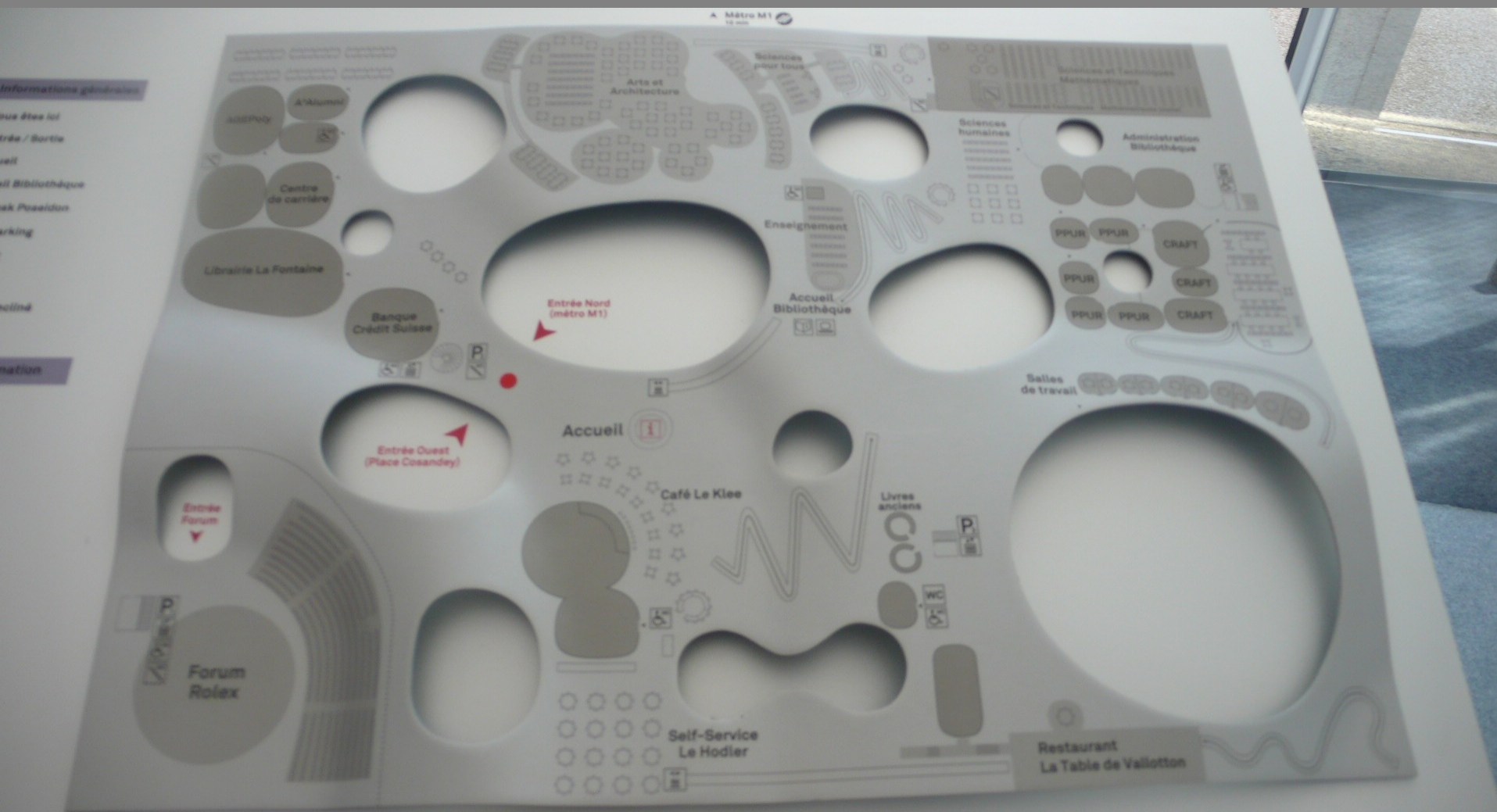

**SANAA – Rolex Learning Centre, Lausanne
PRITZKEROVA CENA ZA ARCHITEKTURU 2010**

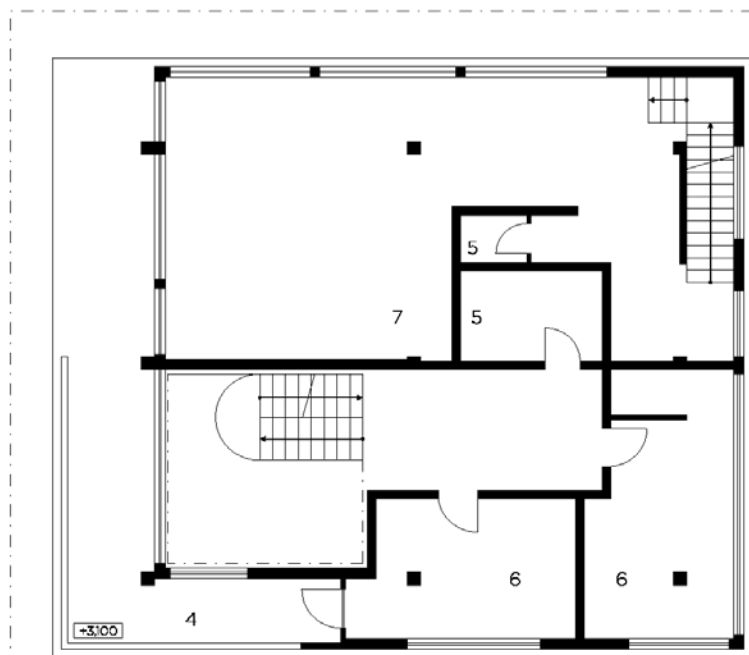
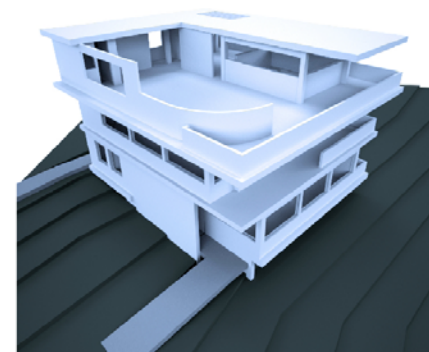
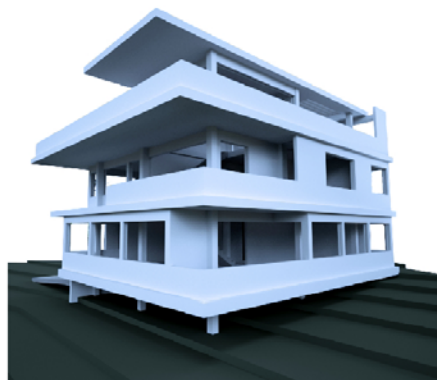

Volný plán ve studentských návrzích ZAN II

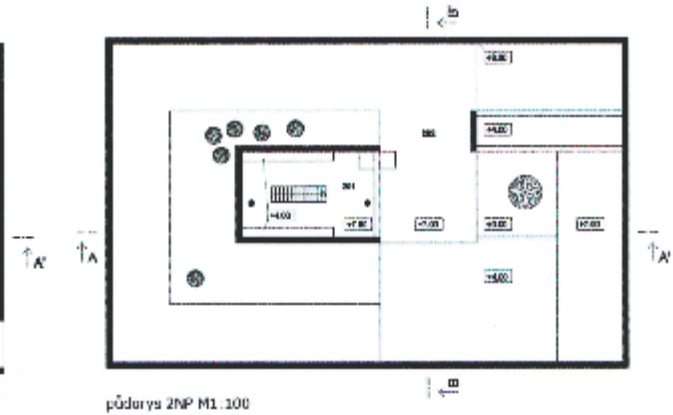
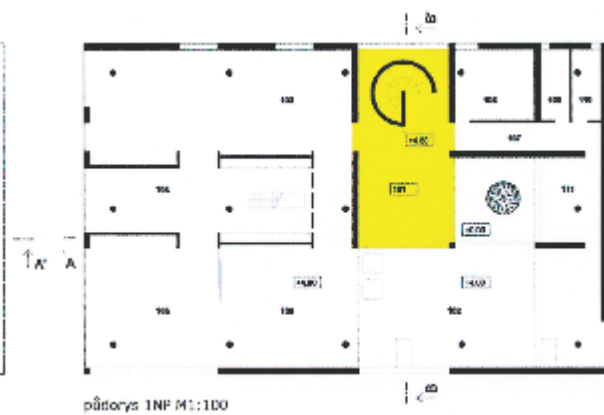
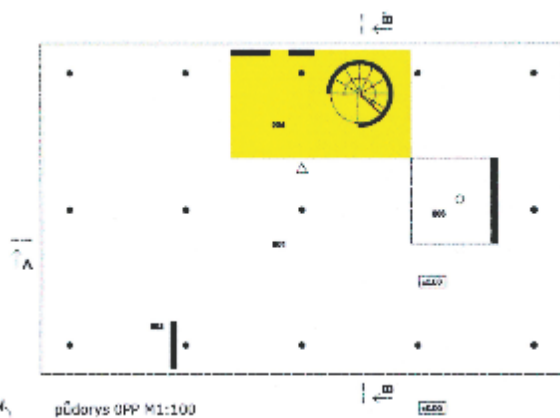
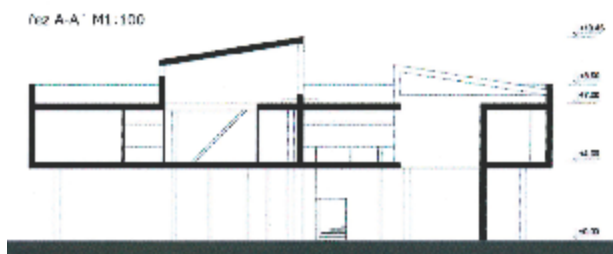
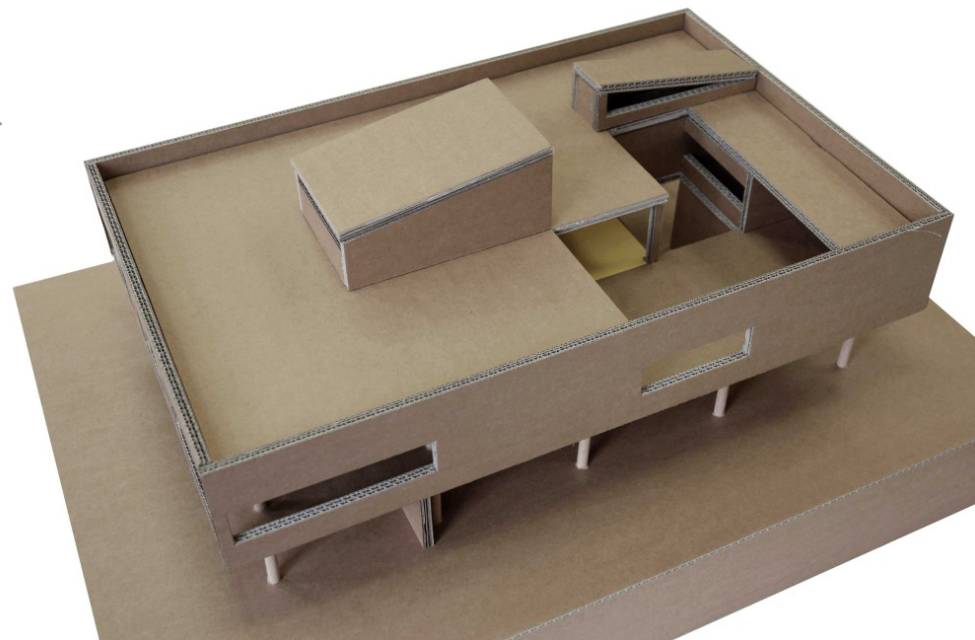
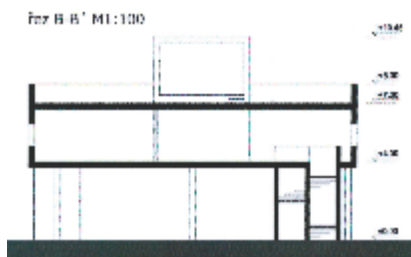
Dům pro ornitologa, ZAN II

půdorys 2.np 1:50

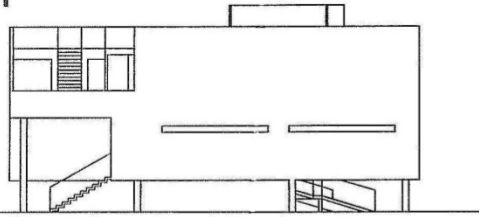

Kanclářství, ZAN II

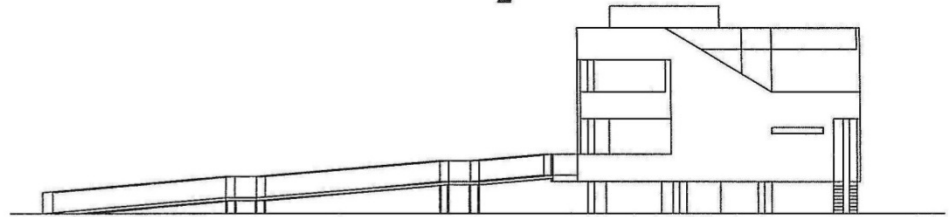

WHERTERŮV DŮM
volný plán

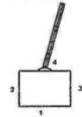
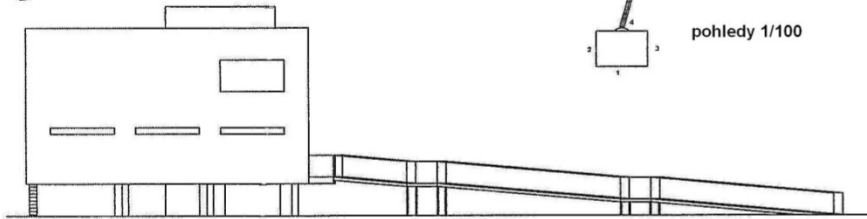
1

2

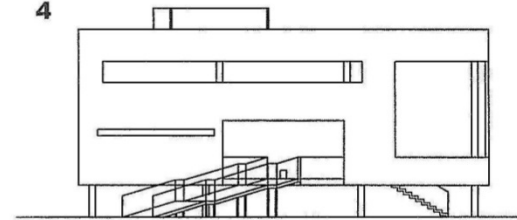

3

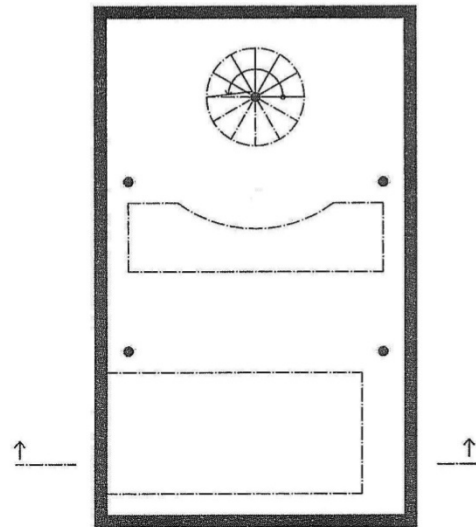

pohledy 1/100

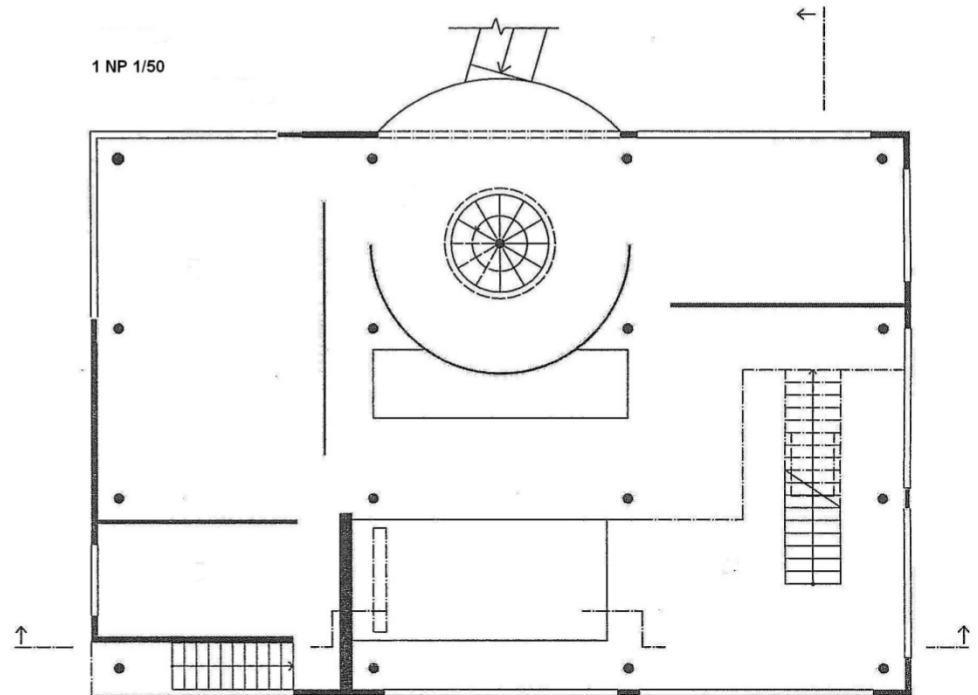
4

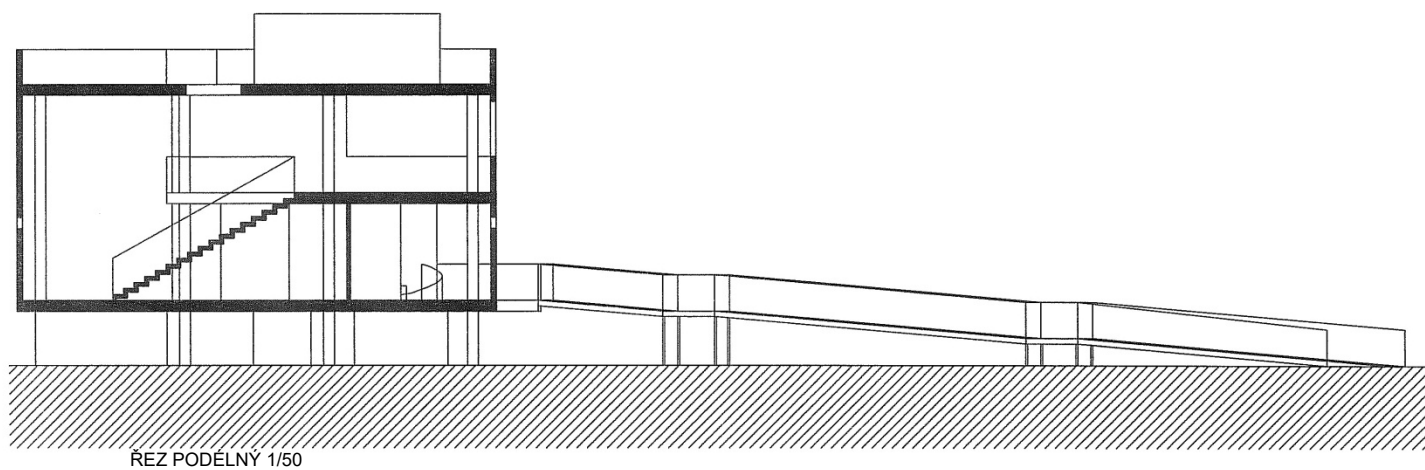
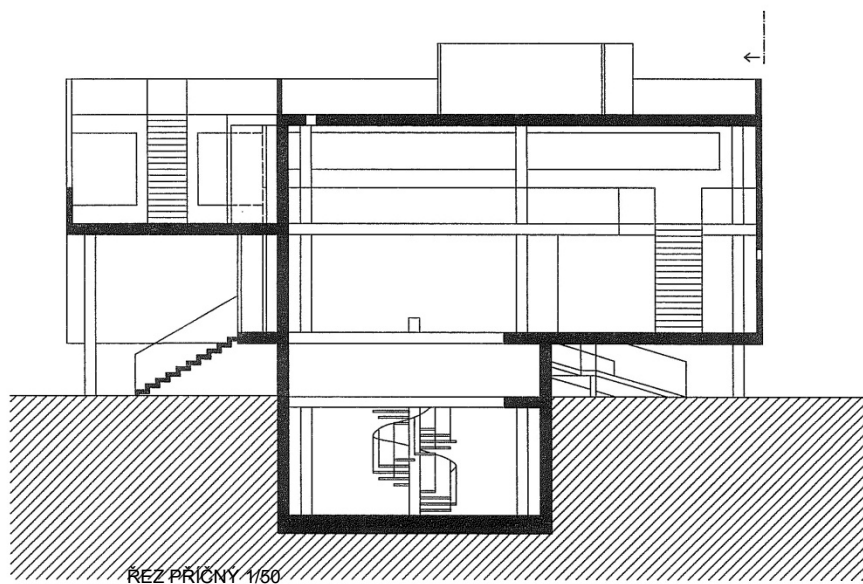

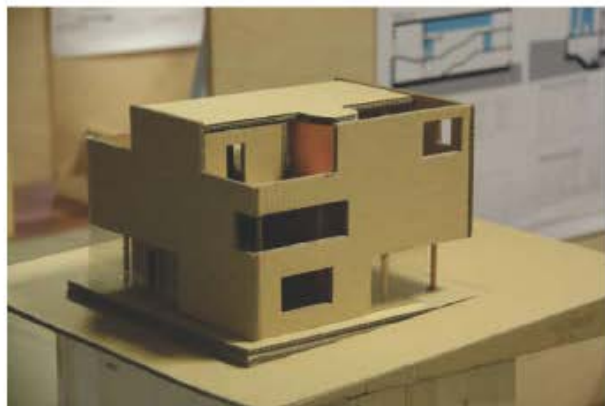
1. PP 1/50

1 NP 1/50

POZNÁTE JEDNOTLIVÝ
PROSTOROVÝ PLÁN?

